

سینمای فلسطین

منظره، جراحت روحی و خاطره

نوریت گرتز و جرج خلیفی

مترجم: وحیداله موسوی

گرتس، نوریت، ۱۹۹۰ - م.

Gertz, Nurith

سینمای فلسطین: منظره، جراحات روحی و خاطره/ نوریت گرتز،
جرج خلیفی؛ مترجم وحیده موسوی؛ ویراستار ابوالفضل عزیززاده.
تهران: ساقی، چاپ اول: ۱۳۹۴، ۳۵۲ ص.

۹۷۸-۶۰۰-۶۱۲۸-۶۰-۳

۲۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فنیبا

۱. عنوان اصلی: ۱. Nof ba-arafel, 2008. ۲. کتاب حاضر از متن
تکلیفی یا عنوان "Palestinian cinema: landscape, trauma
and memory" به فارسی برگردانده شده است. ۳. سینما -
فلسطین. ۴. اعراب فلسطین در سینما. ۵. خلیفی، جورج, Khleifi,
George ۶. موسوی، وحیده، ۱۳۵۷ - ، مترجم

۴۳۰۹۵۶۹۴۷۹۱

۵ / گ.ف. / PN۱۹۹۳

این کتاب، ترجمه‌ای است از:
PALESTINIAN CINEMA
Landscape, Trauma and Memory
Nurith Gertz and George Khleifi
2008, Edinburgh University Press.

سینمای فلسطین

ترجمه‌ی وحیداله موسوی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴، شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

طراح جلد: سیدایمان نوری نجفی

ویراستار: ابوالفضل عزیززاده، لیتوگرافی و چاپ: جوان

بارک: ۳-۶۰-۱۲۸۶-۹۷۸۶۰۰، قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

حقوق چاپ و نشر برای نشر ساقی محفوظ است.

دفتر: ۹۷۲۸-۸۸۸۸ فروشگاه: ۸۸۸۱۹۷۸۱۴، بخش: ۰۹۹۲۵۱۱۰۳۶

نشانی: میدان فردوسی، سپید قرنی، شهید فلاح‌پور، شماری ۴ (قدیم)

فهرست:

۱۰	 سخن ناشر
۱۱	 مقدمه مترجم
۱۹	 مقدمه
۳۹	 فصل اول: گاه‌شماری سینمای فلسطین
۴۱	 دوره اول: آغاز، ۱۹۳۵
۵۱	 دوره دوم: سکوت ۶۷-۱۹۴۸
۵۳	 دوره سوم: سینما در تبعید، ۸۲-۱۹۶۸
۵۵	 نخستین فیلم‌ها
۵۶	 فیلم‌های محصول انقلاب یا فیلم‌های انقلابی
۶۱	 فیلم‌ها و درونمایه‌هایشان
۶۵	 آرشیو
۶۹	 دوره چهارم: بازگشت به خانه، از ۱۹۸۰ تا زمان حاضر

۷۳	منابع مالی و تولیدی
۷۵	سینما و مخاطبانش
۷۹	کارگردان‌ها و آثارشان
۷۹	میشل خلیفی
۸۴	ایلیا سلیمان
۸۸	رشید منهرآوی
۹۱	علی نصار
۹۴	هانی ابواسعد
۹۹	نزار حسن
۱۰۰	محمّد مری
۱۰۱	بحو'ربیدی
۱۰۲	عزه حسن
۱۰۳	لیانا بدر
۱۰۴	عبدالسلام شحاده
۱۰۴	حنا الیاس
۱۰۵	جمع‌بندی

۱۱۷	فصل دوم: از خاطرات خونین تا خاطرات پربار
۱۳۵	بازگشت به سرزمین

۱۴۵	فصل سوم: درباره مکان و زمان (سینمای میشل خلیفی)
۱۴۵	فیلم‌های نخستین
۱۶۰	فیلم‌های بعدی خلیفی
۱۶۷	عروسی در جلیله
۱۷۶	حکایت سه جواهر

فصل چهارم: بدون مکان، بدون زمان (فیلم‌های رشید مشهرآوی) ۱۹۳

مقدمه ۱۹۳

فضای کوچک‌شونده، امیدهای کمرنگ‌شده ۱۹۶

فقدان و در اختیار گرفتن دوباره زمان و فضا ۲۰۹

فصل پنجم: خانه و تخریب (فیلم‌های علی نصّار) ۲۲۵

فصل ششم: بیست (فیلم‌های ایست و بازرسی جاده‌ای) ۲۵۳

سر مسافر شده به گذشته ۲۵۷

فصل هفتم: بین تپان و وطن (فیلم‌های ایلین سلیمان) ۳۱۷

خانه - فضای خصوصی ۳۲۰

بیرون - فضای ملی ۳۲۴

زبان پسامدرن ۳۳۴

بدون شک، یکی از مؤلفه‌های اصلی زنده ماندن و فراگیر شدن «موضوع فلسطین» در افکار عمومی جهانیان، با وجود تلاش بسیار گسترده رسانه‌های جمعی صهیونیستی برای به فراموشی سپردن و یا کمرنگ کردن آن، به صحنه آمدن هنر مقاومت است. رسالت این هنر ترسیم مظلومیت‌ها، مقاومت‌ها و مبارزات مردم فلسطین از یک‌سو و تصویر عمق جنایات صهیونیست‌ها علیه مردم مظلوم فلسطین از سوی دیگر است. شعر، ادبیات نقاشی، کاریکاتور، موسیقی و در یک کلام هنر، در کنار مبارزات سیاسی و نظامی توانسته است ریشه‌های مقاومت و مبارزه فلسطینیان علیه اشغالگری را زنده نگاه داشته و به آن موفق‌تری بخشید. در این میان، هنر سینما و تولید فیلم‌های روایی و مستند درباره موضوع فلسطین از سوی سینماگران فلسطینی، جایگاه ویژه و قابل تقدیری دارد؛ خاص با توجه به همه محدودیت‌هایی که صهیونیست‌ها در این زمینه به وجود آورده‌اند. این امر منجر به مضاعفی پیدا می‌کند. در این راستا کتاب «سینمای فلسطین»، به قلم «نوریت برتز» و «جرج خلیفی» نگاهی حرفه‌ای به روند تولید فیلم‌های شاخص فیلمسازان فلسطین دارد که در جای خود از مهمترین و البته معدودترین کتاب‌ها در این زمینه است. نویسندگان در این کتاب سعی کرده‌اند در چهار دوره مجزا و به هم پیوسته، روند روبه رشد سینمای فلسطین را مورد مذاقه قرار دهند، که باید اذعان کرد در این مسیر موفق بوده‌اند. نشرستانی ضمن تشکر از مترجم محترم کتاب که تلاش قابل تقدیری را برای ترجمه این اثر به عرواف داشتند؛ به‌ویژه در زمینه امانتداری در ترجمه، جهت استحضار خوانندگان، رجمند اعلام می‌دارد که در قسمت‌هایی از این کتاب دیدگاه‌ها و توضیحات بعضاً متفاوتی درباره موضوعاتی همچون مبارزات چریک‌های فلسطینی، انتفاضه، عملیات استشهادی، پیمان اسلو و... بیان شده است که پر واضح است منتسب به نویسندگان کتاب مزبور است و موضع مترجم و ناشر تلقی نمی‌شود. امید است خوانندگان گرامی با مطالعه این کتاب با زوایای گوناگون رسالت سینما در آگاهی بخشی مخاطب آشنا شوند.

مقدمه مترجم

سینمای فلسطین یکی از منابع مهم برای فهم فرهنگ و تاریخ فلسطینیان است. این جامعه از فرهنگی پویا و متحرک، با رنجی‌های از معانی آشکار و پنهان و تاریخی برخوردار است که در برابر هژمونی نامتروخ غیرقانونی سرکوبگران و اشغالگران مقاومت می‌کند. در این کتاب نویسندگان به بررسی سیر تاریخی سینمای فلسطین، درونمایه‌ها و دگرگونی‌های آن در پاسخ به تحولات سیاسی و اجتماعی و ایدئولوژیک می‌پردازند. فیلمسازان زن و هوشمند فلسطینی در واکنش به وقایع و اتفاقات کشورشان به بازنمایی مکان، زمان، هویت‌ها و خاطره‌ها پرداخته‌اند تا ماهیت فرهنگی و سیاسی رسانه سینما را نقش آن را در مبارزه با اشغالگری موکد کنند. به طور کلی هرچه فلسطینیان بیشتر محدود شده و تحت فشار قرار گرفته‌اند، نگاه سینماگران‌شان بیشتر به مبارزه ملی معطوف شده است.

نویسندگان این کتاب با توجه به نقاط عطف تاریخی مانند روز نکبت، جنگ

شش روزه، تشکیل سازمان‌های مقاومت، حمله اشغالگران به تاسیسات سازمان آزادی‌بخش در لبنان، انتفاضه‌های اول و دوم، پیمان‌های صلح و سایر رویدادها، با تقسیم سینمای فلسطین به ۴ دوره مختلف، تحول دیالکتیکی این سینما را بررسی می‌کنند. سینمای دوره اول یا قبل از روز نکبت (۱۹۴۸) به دلایلی مانند بی‌اعتمادی مردم و دولتمردان به رسانه جدیدالورود سینما، بافتار فرهنگی و به دور کفی نبود زیربنای ساختاری، چندان در فلسطین فراگیر و تاثیرگذار نشد. در این مرحله قبل از اشغال، تناثر و ادبیات فلسطین پشستاز مبارزه با تهدید «هیونسم بودن» به دلیل نبود زیرساخت‌ها و امکانات لازم برای سینما و نیز بهت ناشی از تجربه تراژیک شخصی و ملی تبعید، دوره سکوت (۶۷-۴۸) به‌ویژه برهه از سینمای فلسطین تبدیل شد و ادبیات پربرار فلسطین به تجربه تبعید و آوارگی پرداخت. سازمان‌های مخفی مقاومت در همین دوره تشکیل شدند. با تحکیم سالوده‌های این سازمان‌ها، دوره سوم (۸۲-۶۷) رقم خورد. دوره تولید فیلم‌های مقاومت در خدمت مبارزه با اشغالگران. دوره‌ای که مستند، فرم غالب برای ثبت هویت متحد و آوارگی ناشی از جراحت جمعی مردم بود. اگرچه در این فیلم‌ها زندگی روزمره اهنگان و مردم واقعیتی چندان ملموس نیست و بیشتر تکرار یا پژواکی از تجربه زندگی در دوران قبل از ۱۹۴۸ است؛ زمان حال چندان وجود ندارد و فقط به دایره‌ای گذشته می‌خورد تا مرهمی باشد برای جراحت روحی مردم.

در دوره چهارم (از دهه ۱۹۸۰ به بعد) روایت تازه‌ای از فلسطین شکل می‌گیرد. دوره‌ای که سینماگران همچنان تمامیت‌خواهی اشغالگران را به چالش می‌طلبند، همچنان به هدف سیاسی سینمای قبلی فلسطین وفادارند، و به شالوده‌شکنی‌ها از هویت روی می‌آورند. این شالوده‌شکنی مستلزم تفکیک گذشته و زمان حال، امر فردی و امر جمعی است تا دو نوع زمان شکل بگیرد. یک زمان برای احیای زمان گذشته در زمان حال، و زمان دیگر برای ترسیم جزئیات متنوع و مختلف زندگی روزمره. سیر دیالکتیکی و بازی‌های همین دو زمان است که پرداختن به

ابعاد مختلف جامعه را برای فیلمسازان امکان‌پذیر می‌کند. در این دوره سینمای فلسطین در محافل بین‌المللی می‌درخشد.

در این کتاب تاکید بر دوره چهارم و کارگردانان شاخص این سینما است. سینمایی که درونمایه‌های خانه، مکان، مرزها و موانع، و خاطره و زمان در آن برجسته است. این فیلمسازان به مسائل دیگری در کنار مبارزه اصلی فلسطینیان برای اعاده حقوقشان می‌پردازند و از هجمه‌ها و اتهامات پروایی ندارند. شاید از نظر آن ترسیم جامعه متکثر و چندریختی فلسطین خود تلاشی سیاسی باشد برای مقابله با تصویرهای رسانه‌ای و کلیشه‌ای غرب و رژیم اشغالگر از فلسطین و فلسطینیان. در عین حال آن‌ها به این شیوه تلاش می‌کنند تا هویت شخصی و ملی و وحدتشان را نیز حفظ کنند و از خطر محو شدن نجات بدهند. به همین دلیل در فیلم‌های آنان به جنسیت، طبقه، قشرها و مواضع سیاسی مختلف پرداخته می‌شود. در این فیلم‌ها به مادران، پدران، کودکان، مکان‌ها، اردوگاه‌ها، ایستگاه‌های ایست و بارش، سیم خاردارها، مناطق محدودشده و خاطره‌ها و یادها پرداخته می‌شود. آن‌ها سعی می‌کنند اشتراکات و تفاوت‌های افراد با یکدیگر و محیطشان را به عنوان بازتاب‌هایی از خود فلسطین تصویر کنند.

در دوره چهارم میشل خلیفی بنیانگذار سینمای نو فلسطین است. ترسیم گذشته پردیس‌گونه قبل از جراحت در فیلم‌های او نویدی برای آینده است. زمان و مکان در فیلم‌های او شالوده‌شکنی می‌شود تا به جزییات زندگی روزمره آدم‌ها و تنوع هویتی فلسطینی‌ها پرداخته شود. خانه به عنوان یک مکان خاص و زندان‌گونه شالوده‌شکنی می‌شود و در عین حال او از آن می‌زانسن و تکنیک‌های اندیشیده‌شده سینمایی استفاده می‌کند تا کاراکترها آن فضاهای غصب‌شده را از غاصبان پس بگیرند. خلیفی به وزنه و مرکز ثقلی برای بررسی فیلم‌های رشید مشهراوی، ایلیا سلیمان و سایرین بدل می‌شود. در واقع در فیلم‌های فیلمسازان بعدی ابعاد دیگری از همین زندگی کشف می‌شود و آن‌ها به شیوه دیگری به

محدودیت‌های مکان، مرزها و نقش خاطره در ضمیر فلسطینیان می‌پردازند تا تنوع جامعه فلسطینی و تجربه جمعی جراحیشان را ترسیم کنند.

فیلمسازان مرحله سوم از یک‌سو سعی می‌کردند با ارائه تصاویر نوستالژیک از گذشته‌ای آرمانی قبل از ۴۸ بر هویت فلسطینی‌ها صحنه بگذارند و دیدگاه رژیم اشغالگر را به چالش بکشند، اما از سوی دیگر گناه را به گردن دیگران می‌انداختند، و شکست فلسطینیان را نوعی پیروزی ترسیم می‌کردند، و در نتیجه تعدی به جامعه وارد نمی‌کردند. شاید به این دلیل که غربی‌ها و اسرائیلی‌ها تصاویر منفی از فلسطینیان و اعراب ترسیم می‌کردند. اما با حمله اشغالگران به لبنان در سال ۱۹۸۱، رسانه‌های غربی مجبور شدند از کلیشه‌پردازی‌ها از اعراب دست بردارند و نگاه تازه‌ای به قربانیان نبرد نابرابر بیندازند. اهمیت دوره چهارم به این دلیل است که در این مرحله هویت و به طور کلی فلسطین و فلسطینیان تغییری ایجاد می‌کند. اکنون فیلمسازان با زندگانی افراد و بی‌عدالتی‌های وضعیت موجود تاکید می‌کنند تا دنیا از زاویه دیگری به آن‌ها بنگرد، از زاویه‌ای متفاوت با تصاویر فراگیر از فلسطینی‌ها به عنوان ترسیده‌ها، بی‌عاطفه. در عین حال فیلمسازهای مرحله چهارم تلاش می‌کنند تا ترسیم ابعاد مختلف جامعه فلسطین با نقاط مثبت و منفی‌اش، به کندوکاو در روز یکشنبه‌ها بپردازند و فلسطینیان را به پذیرش مسوولیت آن شکست وادارند. آن‌ها از گفت‌وگوهای قدرت و ساختارهای پدرسالارانه و تأثیرات آن بر زنان و نسل جوان‌تر پردرمانی دارند. و بر فرم‌های مختلف مقاومت در برابر سرکوب از جمله حفظ خاطره و فرهنگ تاکید می‌کنند. از تنش‌های بین اسرائیلی‌ها و فلسطینی‌ها و در خود جامعه می‌گیرند. تخریب خانه‌ها، تصاحب زمین‌ها، دستگیری‌ها، و تحمیل حکومت نظامی‌ها، تعدی و تجاوز شهرک‌نشین‌ها، محدودیت‌ها و اعراب‌ها، همه این‌ها را ضبط می‌کنند. در عین حال بدون هیچ هراسی از کندوکاو در گسست‌های جامعه، ساختار چندریختی آن را برملا می‌کنند، و در عین حال بر وحدت ضروری در جامعه صحنه می‌گذارند تا حضور و وجود یک هویت فرهنگی فلسطینی منحصر به فرد

را نشان بدهند. دغدغه فیلمسازان فلسطینی دهه ۶۰ و ۷۰ مقاومت بود. و البته این دغدغه که با خلق روایت‌هایی از مقاومت، فرهنگ فلسطین را حفظ و در برابر هژمونی غرب و اسرائیل مقاومت کنند. دهه هشتادی‌ها هم از شیوه‌های نوآوارانه و متمایزی برای مقابله با دید منفی غالب از ملت فلسطینی، نمادگرایی و فرم‌های سینمایی بهره می‌برند تا تصویرها و صداها، متمایز فلسطینی‌ها را بازتاب بدهند، و با ثبت داستان‌ها و خاطرات آثاری بیافرینند که در برابر تهدید محوشدگی فرهنگی مقاومت کند. فیلم‌های آن‌ها در برابر هژمونی حاکم مقاومت می‌کند، از حرکات سیال دوربین برای تصاحب فضاها و گسستن از محدودیت‌ها در فیلم‌ها، مثل «ایف» گرفته تا مقاومت سیزف‌وار کاراکترهای فیلم‌های مشهوری و تولید خیال‌دازی‌ها در فیلم‌های ایلیا سلیمان و سایرین. بازنمایی فضاهای مختلف سیاسی و اجتماعی فلسطینی‌ها و تاثیرشان بر هویت ملی‌شان، مقاومت در برابر جذب شدن در دیگ‌ان و مقاومت در برابر محو شدن همگی از اهداف این تمهیدهای متفاوت‌اند. راه کارهای مقاومت فرهنگی سینما بستری محکم برای تایید مشروعیت حقوق و واقعیت فلسطینیان است.

فیلمسازان فلسطینی با مشکلات متعددی روبرو بوده‌اند: مبارزه با پروپاگاندا، بی‌وقفه ضدفلسطینی، حمایت نشدن در کشورهای عربی، پخش ضعیف فیلم‌ها در فلسطین و خاورمیانه، موانع توزیع و پخش فیلم، در عرب، نبود عوامل مجرب و کاربلد فنی در سینمای فلسطین، مشکلات فیزیکی، محدودیت‌های مالی، شرایط دایما متغیر پر از خشونت حکومت نظامی، محدودیت سفر و دخالت‌های سیاسی و... اما همین استفاده از حداقل امکانات سینمای فلسطین و سینمای مقاومت در پیشرفت سبکی آن‌ها تاثیر داشته تا فیلم‌هایشان به جهان‌های برای مبارزه همیشگی بدل شود.

در نتیجه این فیلمسازها در پی فرم متفاوتی از بازنمود سینمایی موضوعاتی‌اند که در خارج از خاورمیانه قابل درک باشد. آن‌ها می‌دانند که آرمانگرایی صرف مهم نیست، و از اهمیت فرهنگ و آموزش و تحصیل برای خودشان و اعراب آگاهند

و آن را مهم‌ترین سازمانیه برای مبارزه و مهم‌ترین شالوده برای تغییر می‌دانند. به همین دلیل است که به دلیل دانش سینمایی و حساسیت‌های هنرمندانه‌شان در مواجهه با رویدادها، خلاقانه و نوآورانه از تکنیک‌های سینمایی استفاده می‌کنند تا ابعاد مختلف جامعه‌شان را بیان کنند. آن‌ها تصویرگر دال‌های غایبند، آزادی، حق زندگی معمولی، خانه و وطن، و همین غایب‌ها حضوری ملموس و محسوس‌تر در واقعیات جاری دارند. برای پرداختن به این غایب‌ها آن‌ها از تمهیدات مختلف ر هوشمندانه‌ای بهره می‌برند تا یاد و خاطره مکان‌های از دست رفته را زنده نگاه دارند. در این حال مصایب تبعید و حسرت برای گذشته و بازگشت آن را بازتاب دهند. خدا با پناه بردن به رویاها و فانتزی‌ها و خواه با ترسیم روزمرگی و تلاش سیزده وار مردم، توجه آن‌ها به واقعیت ملی‌شان، عرضه تصاویری حقیقی از بطن محدودیت‌ها، توجه به لایه‌های اجتماعی، استفاده از تکنیک‌ها و گرامر سینما به شکلی خلاقانه، توجه به جزئیات و... همه از تعهد سیاسی و اجتماعی این فیلمسازان فلسطینی حکایت می‌کنند.

فیلم‌ها از انسجام بیانی سازندگان حکایت می‌کنند. در آثار هریک از آن‌ها طیف گسترده‌ای از مضامین و پرداخت‌های خاص سینمایی به چشم می‌خورد تا فضاهای غصب‌شده کشورشان را پس بگیرند. آن‌ها در آثارشان به سرزمین، هویت فلسطین، تداوم و حفظ خاطره جراحت، فرسنگ جمعی، زندگی روزمره، دشواری روایت تاریخ ملت، امر شخصی و جمعی، دنیای مختلف جامعه، اعراب و یهودیان به عنوان موجوداتی انسانی، جراحت شکست و دورگی و تبعید، نقد ضعف و فلج جامعه عرب سنتی می‌پردازند. آن‌ها برای یافتن ابرازهایی تازه برای بازنمایی مکان‌های تکه‌تکه‌شده فلسطینی‌ها و ساختن یک فضای سیاسی برای ابراز هویت فلسطینی تلاش می‌کنند. آن‌ها به دنبال فرم‌هایی هستند که قالب‌سازی‌ها و کلیشه‌پردازی‌های دیگران از فلسطینی‌ها را به چالش بکشد. به همین دلیل کاراکترهایشان از ذهنیتی مدرن برخوردار می‌شوند تا فردیشان برجسته شود و خودشان را ابراز کنند. آن‌ها صرفاً در پی جلب همدلی یا

همدردی از جانب مخاطب‌های غربی نیستند بلکه در پی درک فرهنگشان‌اند، با همه تنش‌ها و تناقضاتی که در درون جامعه‌شان وجود دارد. آن‌ها به شکلی مستند و داستان‌وار زندگانی مردان، زنان و کودکان را در بافتار پیچیده و غنی جامعه‌شان مرئی می‌کنند. زنان در جوار مردان شکست‌خورده، قدرتشان را به رخ می‌کشند و در حریم خانه قدرت‌نمایی می‌کنند. کودکان در دل زشتی‌های اشغال، خیال‌پردازی می‌کنند و از محدودیت‌ها و حصرها می‌گذرند. این فیلمسازها در حال بازنمایی‌های اصیل سینمایی از فلسطینی‌ها عرضه می‌کنند تا خطرات یک ملت را حفظ کنند و تداوم بدهند. از نمادها شالوده‌شکنی می‌کنند تا دوباره زندگان کنند و به جریان بیفتند. هوشمندانه از فرم‌های بسته و باز استفاده می‌کنند. در برابر تحلیل رفتن فضا، زندگی تحمیل‌شده و روزمره را ثبت می‌کنند. به خیال‌پردازی‌های جنک می‌زنند، اشغالگران را از کادر بیرون می‌اندازند تا با غیبتشان به آن‌ها دهن‌دخم کنند و با حرکات آزادانه دوربینشان از حصرها و دیوارها فراتر بروند. با خلق فضایی بهیشتی و آرمانی همچنان یاد و خاطره شهرها و روستاهای فلسطینی را زنده نگه می‌دارند بر خانه و دلالت‌های مختلفش تاکید می‌کنند تا تهدید، تخریب یا انقباض آن نمادی از وطن باشد. گرایش‌های متضاد به فضا (وحدت و اتحاد در برابر فروپاشی)، کاهش‌های شخصی در دل خاطرات جمعی، برانگیختن زمان جراحی، نمایی واقعیت و داستان، مناسک، اسطوره‌ها و... همه این‌ها تمهیدات مختلفی برای تداوم نگاهت و امید است. درختان پرتقال و زیتون و خانه‌های سنگی نمادهایی برای وطنی که تکه‌تکه شده می‌شوند. دوربین در بین سیم خاردارها و زندان‌های اشغالگران، آسمان‌ها و برج‌های مراقبت خرامان حرکت می‌کند. آسمان و پرنده‌ها و ماد زنده‌ها نماد آزادی می‌شوند. نغمه‌های عروسی، آوازهای زنان و کودکان، هلهله‌ها، صدای دوره‌گردان کوچه‌گرد، موسیقی عربی و غذاها، مراسم سنتی عروسی، مناظر زیبای روستایی و شعرها در برابر حضور بیگانه‌ها، صدای هلیکوپترها و جت‌ها، بلندگوها، برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، پرچم، اونیفورم‌های سربازان در

کمین نشسته، سیم خاردارها، تانک‌ها و بولدزرهایشان قد علم می‌کنند. و البته آن‌ها از نقد درونی جامعه هم غافل نیستند. بر اهمیت سنت در تداوم هویت ملی تاکید می‌کنند و از سوی دیگر ابعاد منفی آن را نیز گوشزد می‌کنند. روابط قدرت بین مرد و زن را مورد پرسش قرار می‌دهند تا دیالکتیک بین قدرت و ضعف را برملا کنند و ضعف جامعه مردم‌محور عرب را به ساختارهای سخت و سلب قدیمی و نادیده گرفتن حقوق زنان منتسب کنند. در عین حال فضایی سیاسی ایجاد می‌کنند تا زنان نقش مهمی در هویت ملی ایفا کنند. و همه این‌ها برای ارائه است متفاوتی به جهانیان است. تمهیدات مناسب‌تری برای بیان رنج فلسطینی‌ها و کردگانی است که زیر گلوله‌ها و بمباران‌ها می‌میرند.

ترجمه این کتاب تلاش است برای مقابله با تصویر و مفهوم تقلیل‌گرا و سطحی از جامعه و فرهنگ و مردم فلسطین. تلاشی است برای مقابله با تفسیرهای نادرست از واقعیت مبارزه، مقاومت فلسطینیان. درست مانند کارگردان‌های شاخص فلسطینی که انکارهای در قتل و ساده‌انگارانه ساخته و پرداخته رسانه‌های غربی از کشور و مردمان را به چالش می‌طلبند، این کتاب نیز تصویر تازه‌ای از سینمای فلسطین و جامعه آن به طور کلی ترسیم می‌کند. و حتی شاید این سینما الگویی باشد برای فیلمسازان که وزنه کیفیت را بر وزنه کمیت ترجیح می‌دهند. این کتاب نقطه آغازی است برای توجه بیشتر به سینمای کشورهای خاورمیانه و منبعی مهم برای پژوهشگران و دانش‌پژوگان علاقه‌مند به مطالعات تطبیقی سینمایی.

در پایان، از مدیر انتشارات ساقی سپاسگزارم که امکان ترجمه و چاپ این کتاب را فراهم کردند. همچنین از محمدناصر احدی که مانند همیشه پاسخگوی پرسش‌های نگارشی‌ام بود، و از محمد ادیب، دوست سوری‌الاصلم که در ترجمه صحیح اسامی عربی یاری‌ام کرد، سپاسگزارم.